

Asia: VN/18125/2025

Ehdotus hallituksen esitykseksi taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi

1 § Taiteen perusopetuksen tarkoitus ja tavoitteet

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Taiteenperusopetuslakiin on ensisijaisen tärkeää sisällyttää selkeä linjaus siitä, että taiteen perusopetus on suunnattu ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Koulutuksen järjestäjillä ei ole mitään mahdollisuutta varmistaa lasten ja nuorten opiskelumahdollisuuksia, jos sitä ei ole selkeästi ilmaistu lainsäädännössä. Joensuun konservatoriossa on viime vuosina havaittu selkeä kehitys aikuisten hakijoiden lisääntymisessä. Joukossa on hyvätulaisia, työelämässä olevia hakijoita, jotka ovat ohittaneet valintakokeissa lapsia ja nuoria hakijoita. Kun ikäperusteeseen ei ole voinut vedota, hyvin valintakokeissa menestyneet aikuiset on ollut pakko ottaa oppilaiksi ja antaa heille etusija lasten ja nuorten sijasta. Suuressa osassa oppilaitoksia ei ole käytössä valintakokeita ja näissä tapauksissa aikuisten sivuuttaminen oppilasvalinnoissa on vielä vaikeampaa.

Lapset ja nuoret on välttämätöntä pitää etusijalla seuraavilla perusteilla.

- Lapsiperheissä taloudelliset resurssit ovat usein rajalliset ja taiteen perusopetuksen hankkiminen ilman yhteiskunnan tukea toimivilta toimijoilta on monissa tapauksissa mahdotonta. Työelämässä olevat aikuiset sitä vastoin pystyvät yleensä kustantamaan itse taideharrastuksensa.
- Kunnan päättäjien näkökulmasta tilanne, jossa kuntaosuudella rahoitetaan aikuisten, työssäkäyvien kuntalaisten harrastustoimintaa, ei varmasti ole toivottu. Tämä voi realistisesti vaikuttaa kunnan tahtotilaan rahoittaa jatkossa taiteen perusopetusta.

Osalla koulutuksen järjestäjistä voi olla tilanteita, joissa lapsia ja nuoria ei riitä täyttämään oppilaspaikkoja. Tällöin voi olla perusteltua ottaa oppilaiksi myös aikuisia, mikä voi helpottaa opettajien rekrytointia ja mahdollistaa esimerkiksi orkesterien toimintaan riittävästi osallistujia. Toivoisimme lakiin kirjausta, jossa todetaan taiteenperusopetuksen olevan lapsille ja nuorille suunnattua opetusta, mutta jos oppilaspaikkoja jää vapaaksi lapsilta ja nuorilta, koulutuksenjärjestäjä voi ottaa oppilaiksi myös aikuisia.

3 § Opetussuunnitelma, oppimäärän mitoitus ja laajuus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Oppimäärien yhdistäminen on järkevä ratkaisu ja selkeyttää taiteen perusopetuksen kokonaisuutta. Ainoana tavoitteena 50 opintopisteen jälkeen saatava päättötodistus on liian suuri kokonaisuus ainoaksi vaihtoehdoksi. Oppilaitoksen arjessa on selkeä kokemus siitä, että tänä päivän lasten ja nuorten elämä on monissa tapauksissa liian kuormittavaa. Lasten ja nuorten uupumus ja muut mielenterveyden häiriöt on tunnistettu laajasti merkittäväksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi. Tässä tilanteessa taiteen perusopetuksessa on tärkeää mahdollistaa erilaiset oppimispolut ja se, että tavoitteeksi voi asettaa myös suppeamman kokonaisuuden kuin 50 opintopisteen suorittaminen. Oppilaitoksen arjessa on enemmän sääntö kuin poikkeus, että lapsilla ja nuorilla on useita harrastuksia, joiden yhdistäminen muuttuu monien kohdalla yläkouluvaiheessa mahdottomaksi. Samassa vaiheessa myös koulussa menestymisen paine näkyy nuorten elämässä aiheuttaen kuormitusta. Näissä tilanteissa esimerkiksi 25 osaamispisteen jälkeen saatava todistus mahdollistaisi oppilaille realistisen tavoitteen, jonka saavuttaminen olisi mahdollista, vaikka 50 osaamispisteen suorittamiseen olisi liian suuri kokonaisuus. Taiteen perusopetus voisi tällä ratkaisulla tukea nuorten jaksamista ja näin vältettäisiin oppilailta opintojen kesken jäämisen aiheuttama epäonnistumisen kokemus.

Musiikinopetuksessa omalla ajalla tapahtuva harjoittelu on keskeinen osa opintoja. Tästä johtuen oman harjoittelun osuus on välttämätöntä laskea oppilaan opetustunteihin. Musiikissa viikoittaisella soitto- tai laulutunnilla annetaan ohjeet harjoitteluun ja päivittäinen harjoittelu tapahtuu itsenäisesti oppituntien ulkopuolella. Monilla taiteen aloilla opetus tapahtuu kokonaan tai valtaosin opetustunneilla ja oman, itsenäisesti tehtävän opiskelun osuus on yleensä pieni tai sitä ei ole. Ei ole yhdenvertaista, että esimerkiksi kolmella 90 minuutin tanssitunnilla viikoittain käyvä oppilas saa viikossa 6 tuntia kerrytettyä todistukseen vaadittavaa tuntimäärää ja vastaavasti soitto-/laulutunnilla käynyt, viisi tuntia itsenäisesti opiskeleva oppilas kerryttää tuntimäärää yhden tunnin. 1000 tunnin kerryttäminen voi olla joissakin tilanteissa liki mahdoton tehtävä oppilaille, jos itsenäinen harjoittelu keskeisenä osana opintoja rajataan laskennasta pois.

4 § Kunta koulutuksen järjestäjänä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

5 § Koulutuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

7 § Koulutuksen järjestämislupa

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

8 § Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

9 § Koulutuksen järjestäminen ja muu toiminta

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

10 § Yhteistyö

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

11 § Vastuutehtävä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

12 § Valtion rahoitus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Oppilasmäärän vaikutus rahoitukseen voi olla perusteltua ryhmäopetuksena toteutettavilla taiteenaloilla. Musiikinopetuksessa yksityisopetus on keskeinen opetusmuoto ja tämä rahoitusmalli on edullinen koulutuksen järjestäjille, joiden oppilaskohtainen opetusaika on mahdollisimman lyhyt. Musiikissa koulutuksen järjestäjä, joka toteuttaa opetuksen ryhmäopetuksena tai lyhyinä yksityistunteina hyötyy rahoitusmallista. Tämä on ristiriidassa taiteen perusopetuksen perusperiaatteen kanssa, jonka mukaan opetus on tavoitteellista. Oppilaitos, jossa on paljon pitkälle edistyneitä oppilaita, jotka tarvitsevat pitkiä yksityistunteja kärsii rahoitusmallista, mikä ei tue tavoitetta laadukkaasti opetuksen järjestämisestä.

Oppilasmäärän vaikutusta rahoitukseen laskettaessa on välttämätöntä ottaa huomioon musiikkialan ero verrattuna ryhmäopetusta antaviin oppilaitoksiin. Tanssioppilaitoksessa voi täyttää opetusvelvollisuutta opettavaa opettajaa kohden satoja oppilaita, kun musiikkioppilaitoksessa täyden opetusvelvollisuuden oppilasmäärä on noin 20 oppilasta. Tästä seuraisi tilanne, jossa oppilasmäärään sidottua suoritelmäärärahoitusta voisi saada opetustuntimäärään suhteutettuna joillakin taiteenaloilla 10-kertaisesti musiikkialaan verrattuna. Ei ole kohtuullista, että taiteenalaan liittyvä opetusmuoto voisi vaikuttaa rahoituksen tasoon.

Koko oppimäärän suorittaneiden vaikutus rahoitukseen on hyvä ajatus, mutta siinä on selkeitä ongelmakohtia. Kun ainakaan nykyisessä taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmassa ei ole tasokriteerejä, ko. rahoitusmalli suosii koulutuksen järjestäjiä, joiden vaatimukset päättötodistuksen saamiseen ovat matalat. Laadukriteereistä kiinnipitäminen sitä vastoin vähentää rahoitusta, mikä on ristiriidassa laadukkaasti opetuksen järjestämisen kanssa.

3 §:ssä ehdotimme välitodistuksia oppilaiden erilaisten opintopolkujen mahdollistamiseksi. On perusteltua ottaa myös rahoituksen pohjaksi välitavoitteita esimerkiksi välitodistuksen saaminen 500 opintopisteen kohdalla, mikä mahdollistaa oppilaille pienemmän kokonaisuuden suorittamisen Kuormittavan koulumaailman ja mahdollisten muiden harrastusten paineessa on annettava mahdollisuus tavoitteelliseen harrastukseen, jota ei ole pakko harrastaa 1000 tuntia.

On perusteltua, että tämä välitodistuksen todentava oppiminen näkyisi myös rahoituksessa ja näin vuosia oppilaana ollut oppilas noteerattaisiin suoriterahoituksessa. Oppilaitoksen rahoituksen kannalta tilanteessa, jossa oppilas vaihtaa paikkakuntaa, oppilaitosta tai harrastusta, välitodistusten mahdollisuus todentaisi annetun koulutuksen.

Pykälässä 4 mainitaan, että oppilaitoksen opetustuntitoteutumaan ei laskettaisi tunteja, jotka ylittävät 1500 tunnin rajan. Yksityistuntien osalta tuntien laskeminen on selkeää, mutta miten laskenta on tarkoitus toteuttaa ryhmäopetuksen osalta? Ryhmäopetuksessa tunnit laskettaisiin valtionosuusperusteisesti rahoitettaviin opintoihin, jos ryhmässä on yksikin, joka ei 1500 tunnin rajaa ole ylittänyt.

13 § Henkilöstö

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

14 § Oppilaaksi ottaminen

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Perustuslain mukainen syrjintäkielto on luonnollisesti otettava huomioon taiteen perusopetuslaissa. Velvollisuus tarjota oppilaspaikkoja myös kunnille, jotka eivät osallistu taiteen perusopetuksen kuntaosuuksiin sisältää merkittävän riskin opetustarjonnan supistumisesta. Varsinkin pienemmissä kunnissa taiteen perusopetuksen tarjoamisesta luopuminen tai opetuksen merkittävä supistaminen ovat yleisesti esillä olevia säästökohteita. Uusi laki mahdollistaisi kunnille omasta taiteen perusopetuksesta luopumisen ja oppilaiden ohjaamisen naapurikunnan oppilaitoksiin, mikä johtaisi koulutus tarjonnan supistumiseen. Myös koulutusta järjestävän kunnan näkökulmasta muutos tuntuu kohtuuttomalta: jatkossa olisi mahdollista, että naapurikuntien oppilaat veisivät oman kunnan asukkaiden oppilaspaikat ja koulutusta järjestävä kunta maksaisi toisen kunnan oppilaiden kuntaosuuden.

15 § Oppilailta perittävät maksut

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Jos muiden kuin koulutusta järjestävän tai sopimuksen kautta koulutuksesta maksavan kunnan asukkaiden on mahdollista hakeutua oppilaaksi taiteen perusopetuksen oppilaitokseen, on kohtuullista, että heille on mahdollista määritellä korkeampi lukukausimaksu. Korkeampien maksujen kohtuullisen tason määrittely aiheuttaa varmasti ongelmia ja sen tarkempi määrittely helpottaisi koulutuksen järjestäjien toimintaa.

16 § Oppilaan osaamisen arviointi ja todistus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

18 § Tietojensaanti- ja ilmoitusoikeus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

19 § Koulutuksen arviointi

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

Siirtymäsäännökset (lakiesityksen 22-24 §:t)

Valitse sopivin

Kannatan

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

2. Esityksen sisältämä uusi valtionrahoitusmalli. Mitä mieltä olette työryhmän esityksestä:

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Tässä keskeiset muutosehdotukset:

Suoritemääräisen rahoituksen osalta tulee ottaa huomioon musiikinkoulutuksessa keskeisenä opetusmuotona käytettävän yksityisopetuksen ero taiteen aloihin, joissa ryhmäopetus on keskeinen opetusmuoto. Toinen huomioon otettava asia liittyy päättötodistuksien määrään rahoituksen pohjana. Rahoitusmalli voi suosia koulutuksen järjestäjiä, jotka laskevat vaatimuksia päättötodistuksen saamiseen. Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa suoriterahoituksen kriteerien heikentävä vaikutus vaadittavien suoritusten määrään ja laatuun on yleisesti todettu. On todennäköistä ja ymmärrettävää, että koulutuksen järjestäjät vaatimuksia madaltamalla ja ryhmäopetusta lisäämällä pyrkisivät optimoimaan rahoituksen tason.

1000 tunnin raja päättötodistukselle on perusteltu taso. Oppilaiden erilaisten opintopolkujen mahdollistamiseksi välitodistus esimerkiksi 500 tunnin opintojen jälkeen olisi tärkeää lisätä lakiin. Tämän päivän lasten ja nuorten kuormittuneisuus ja uupuminen on laajasti todettu koko yhteiskuntaa koskettavaksi ongelmaksi. Harrastukset antavat sisältöä lasten ja nuorten elämään, mutta monissa tapauksissa aktiivinen harrastaminen myös lisää kuormitusta. Välitodistus antaisi mahdollisuuden harrastaa tavoitteellisesti taiteita, mutta mahdollistaisi kevyemmän polun tilanteissa, joissa koulupaineiden, muiden harrastusten tai muun syyn takia koko oppimäärän suorittaminen ei olisi mahdollista. Välitodistuksen ottaminen mukaan suoriteperusteisen rahoituksen pohjaksi olisi järkevää koulutuksen järjestäjien kannalta, kun puolivälissä oppilaitosta vaihtava tai opinnot lopettava oppilas otettaisiin huomioon rahoituksessa.

1500 tunnin laskemiseen tarvitaan tarkat ohjeistukset. Onko tarkoitus, että ko. rajan ylittäneen oppilaan tuntien rajaaminen pois valtionosuusrahoituksesta koskisi vain tunteja, joissa oppilas on yksityisopetuksessa tai ryhmässä, jossa on ainoastaan rajan ylittäneitä oppilaita? Jos ryhmässä on yksikin oppilas, joka ei ole rajaa ylittänyt, oppitunti voidaan sisällyttää valtionosuusrahoitukseen. Tämä tarkoittaa sitä, että ryhmäopetuksena annettavassa taiteen perusopetuksessa 1500 tunnin rajaa ei olisi käytännössä olemassa.

20 § Taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Korkeakoulututkinto ja vaadittavat pedagogiset opinnot ovat perusteltu vaatimus taiteen perusopetuksen opettajille ja ne varmistavat opetuksen laadun myös jatkossa. Siirtymäaika pätevytymiseen riittäväksi.

4. Ehdotus asetukseksi taiteen perusopetuksesta. Mitä mieltä olette työryhmän ehdotuksesta:

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

5 §:ssä on mainittu opintojen mitoituksista, että yhtä opintopistettä kohden opetusta annetaan 20 tuntia. Lakiehdotuksen 3 §:ssä lausuimme tästä liittyen erityisesti musiikinopetukseen keskeisesti kuuluvan itsenäisen harjoittelun huomioimisesta. Tämä erityispiirre on otettava huomioon asetuksessa. 1000 tunnin kerryttäminen voi olla liki mahdoton tehtävä oppilaille, jos itsenäinen harjoittelu keskeisenä osana opintoja rajataan laskennasta pois.

Muut kommentit ja huomiot:

Pyydämme, että kommentti aloitetaan viittaamalla työryhmän ehdotuksen lukuun, alakohtaan, kappaleeseen tai pykälään. Jos kommentti ei koske mitään tiettyä esityksen kohtaa, pyydämme, että kommentti aloitetaan sanoilla "Yleinen kommentti"

Yleinen kommentti. Joensuun konservatorion kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ehdotuksesta laiksi taiteen perusopetuksesta. Taiteen perusopetuksen kenttä on laaja ja taiteenalojen suuret erot tekevät haasteelliseksi yhtenäisten, kaikille toimivien linjausten tekemisen. Joitakin musiikkialalle tyypillisiä erityispiirteitä on lakiehdotuksessa jäänyt huomioimatta ja toivomme ko. asioiden ottamista lainvalmistelussa huomioon.

Korhonen Otto
Joensuun kaupunki/konservatorio